

REPUBLIKA HRVATSKA
Visoki trgovački sud Republike Hrvatske
Savska cesta 62, Zagreb

Poslovni broj: 82 Pž-2441/2023-2

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A
I
R J E Š E N J E

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, u vijeću sastavljenom od sudaca Jagode Crnokrak, predsjednice vijeća, Dubravke Matas, sutkinje izvjestiteljice i Nikoline Mišković, članice vijeća, u pravnoj stvari tužitelja Stečajna masa iza TRANS AGRA d.o.o. u stečaju, Split, Lovretska 10, OIB 99859032969, kojeg zastupa Dinka Trumbić, stečajna upraviteljica u Splitu, protiv tuženika OFFCUT d.o.o. u likvidaciji, Zagreb, Strojarska 20, OIB 55525619967 (ranije VB LEASING d.o.o., Zagreb, Žitnjak b.b.; VANTAGE LEASING d.o.o., Zagreb, Horvatova ulica 82), kojeg zastupaju punomoćnici, odvjetnici u Odvjetničkom društvu Jujnović Lučić Marković j.t.d., Zagreb, radi utvrđenja ništetnosti odredaba ugovora te radi isplate, odlučujući o tuženikovoj žalbi protiv presude Trgovačkog suda u Osijeku, Stalne službe u Slavonskom Brodu poslovni broj P-123/2023-24 od 5. srpnja 2023., ispravljene rješenjem od 7. srpnja 2023., u sjednici vijeća održanoj 20. rujna 2023.

presudio je

I. Odbija se kao neosnovana tuženikova žalba i potvrđuje presuda Trgovačkog suda u Osijeku, Stalne službe u Slavonskom Brodu poslovni broj P-123/2023-24 od 5. srpnja 2023., ispravljena rješenjem od 7. srpnja 2023.:

1. u točki I. izreke u dijelu u kojem je prihvaćen tužbeni zahtjev za utvrđenje ništetnosti odredbe točke 21.1. sadržane u ugovorima broj 20224 od 22. kolovoza 2006., broj 27456 od 1. listopada 2007., broj 30630 od 10. ožujka 2008., broj 30631 od 10. ožujka 2008. i broj 32288 od 21. svibnja 2008. sklopljenih između Trans agra d.o.o., Split i u vrijeme sklapanja ugovora VB Leasing d.o.o., Zagreb te u dijelu u kojem je određeno da navedena odredba ne proizvodi nikakve pravne učinke za stranke.

2. u točki II. izreke u dijelu u kojem je naloženo tuženiku isplatiti tužitelju iznos od 1.567,88 EUR / 11.813,19 kn po osnovi preplaćenih ugovornih kamata te zatezne kamate na pojedinačne iznose.

II. Preinačuje se presuda Trgovačkog suda u Osijeku, Stalne službe u Slavenskom Brodu poslovni broj P-123/2023-24 od 5. srpnja 2023., ispravljena rješenjem od 7. srpnja 2023., u točki I. izreke u dijelu u kojem je prihvaćen tužbeni zahtjev za utvrđenje ništetnosti odredaba točaka 20.1. i 20.2. sadržanih u ugovorima broj 20224 od 22. kolovoza 2006., broj 27456 od 1. listopada 2007., broj 30630 od 10. ožujka 2008., broj 30631 od 10. ožujka 2008. i broj 32288 od 21. svibnja 2008., sklopljenih između Trans agra d.o.o., Split i u vrijeme sklapanja ugovora VB Leasing d.o.o., Zagreb, te u dijelu u kojem je određeno da navedene odredbe ne proizvode nikakve pravne učinke za stranke i sudi:

Odbija se kao neosnovan tužbeni zahtjev za utvrđenje ništetnosti odredaba točke 20.1. i 20.2. sadržanih u ugovorima broj 20224 od 22. kolovoza 2006., broj 27456 od 1. listopada 2007., broj 30630 od 10. ožujka 2008., broj 30631 od 10. ožujka 2008. i broj 32288 od 21. svibnja 2008. sklopljenih između Trans agra d.o.o., Split i u vrijeme sklapanja ugovora VB Leasing d.o.o., Zagreb, te da navedene odredbe ne proizvode nikakve pravne učinke za stranke.

r i j e š i o j e

Ukida se presuda Trgovačkog suda u Osijeku, Stalne službe u Slavenskom Brodu poslovni broj P-123/2023-24 od 5. srpnja 2023.:

1. u točki I. izreke u dijelu u kojem je prihvaćen tužbeni zahtjev za utvrđenje ništetnosti odredbe točke 19.2. sadržane u ugovorima broj 20224 od 22. kolovoza 2006., broj 27456 od 1. listopada 2007., broj 30630 od 10. ožujka 2008., broj 30631 od 10. ožujka 2008. i broj 32288 od 21. svibnja 2008. sklopljenih između Trans agra d.o.o., Split i u vrijeme sklapanja ugovora VB Leasing d.o.o., Zagreb, te da navedena odredba ne proizvodi nikakve pravne učinke za stranke,

2. u točki II. izreke u dijelu u kojem je naloženo tuženiku isplatiti tužitelju iznos od 3.101,50 EUR / 23.368,26 kn po osnovi neosnovano naplaćenih opomena te zatezne kamate na pojedinačne iznose,

3. u točki III. izreke i

4. u točki V. izreke

te predmet u navedenim dijelovima vraća tom sudu na ponovno suđenje.

Obrazloženje

1. Trgovački sud u Osijeku, Stalna služba u Slavenskom Brodu je u točki I. izreke pobijane presude, ispravljene rješenjem od 7. srpnja 2023., prihvatio zahtjev za utvrđenje ništetnosti odredaba ugovora o financijskom leasingu sklopljenih između Trans agra d.o.o., Split, i u vrijeme sklapanja ugovora VB Leasing d.o.o., Zagreb, sadržanih u ugovorima:

a) broj 20224 od 22. kolovoza 2006. (u daljnjem tekstu: Ugovor broj 1),

b) broj 27456 od 1. listopada 2007. (u daljnjem tekstu: Ugovor broj 2),

c) broj 30630 od 10. ožujka 2008. (u daljnjem tekstu: Ugovor broj 3),

d) broj 30631 od 10. ožujka 2008. (u daljnjem tekstu: Ugovor broj 4) te

e) broj 32288 od 21. svibnja 2008. (u daljnjem tekstu: Ugovor broj 5) i to:

- točke 19.2. koja glasi: „VBL-u pristoji pravo primatelju leasinga temeljem naknade za obračun i obradu tražbine, te za opomene naplatiti iznose od po 6 CHF plativo u kunama prema prodajnom tečaju za devize vrijedećem kod Volksbank d.d. Zagreb na dan plaćanja“,

- točke 20.1. koja glasi: „novčane obveze koje proizlaze, ako su iste izražene u CHF (švicarskim francima), ispunjavaju se plaćanjem u kunama prema prodajnom tečaju za CHF za devize vrijedećem na dan plaćanja kod Volksbank d.d. Zagreb“,

- točke 20.2. koja glasi: „možebitne tečajne razlike mogu se među strankama obračunati kako za vrijeme trajanja Ugovora tako i najkasnije nakon isteka odnosno prestanka Ugovora obračunskim dopisom“,

- točke 21.1. koja glasi: „kamatna stopa je promjenjiva i ovisi o uvjetima refinanciranja na tržištu“

te da iste ne proizvode nikakve pravne učinke za stranke.

1.1. U točki II. izreke pobijane presude prvostupanjski sud je naložio tuženiku isplatiti tužitelju iznos od 1.567,88 EUR / 11.813,19 kn po osnovi preplaćenih ugovornih kamata te iznos od 3.101,50 EUR / 23.368,26 kn po osnovi neosnovano naplaćenih opomena te zatezne kamate na preplaćene odnosno neosnovano naplaćene pojedinačne iznose po Ugovoru broj 1, Ugovoru broj 2, Ugovoru broj 3, Ugovoru broj 4 i Ugovoru broj 5.

1.2. U točkama III.-V. izreke pobijane presude prvostupanjski sud je odlučio:

„III Nalaže se tuženiku tužitelju s osnova troškova postupka isplatiti iznos od 2.096,30 eura / 15.794,59 kn u roku od 15 dana. sa zateznim kamatama od presuđenja 5. srpnja 2023. do isplate po stopi koja se određuje za svako polugodište uvećanjem kamatne stope koje je Europska središnja banka primijenila na svoje posljednje glavne operacije refinanciranja koje je obavila prije prvog kalendarskog dana tekućeg polugodišta s uvećanjem za 3 postotnih poena.

IV Tužitelj se odbija sa zahtjevom za iznos od 1.804,20 eura / 13.593,75 kn.

V Tuženik se odbija sa zahtjevom za naknadom troškova postupka iznos od 6.096,95 eura / 45.937,47 kn.“

2. Prvostupanjski sud je utvrdio da je tužitelj kao trgovac s tuženikom sklopio ugovore o financijskom leasingu motornih vozila i to Ugovor 1, Ugovor 2, Ugovor 3, Ugovor 4 te Ugovor 5 kojima je:

- bilo propisano odnosno ugovoreno da se usklađivanje visine iznosa rate ili drugih plaćanja uslijed promjene valutnih tečajeva, promjene valute plaćanja, uvjeta refinanciranja, kamatne stope ne smatraju izmjenom ili dopunom ugovora i za takva usklađenja nije potrebna suglasnost primatelja leasinga

- bila ugovorena valutna klauzula za CHF ali nije utvrđeno kako štiti primatelja leasinga od promjene tečaja;

pri čemu da nije došlo do revalorizacije predmetnih ugovora.

2.1. Što se tiče valutne klauzule prvostupanjski sud smatra da ona, sama po sebi, nije pravno nedopuštena. Međutim da su činjenice što država nije štitila odnos kune i valute CHF (kao što je štitila odnos kune i valute eur) te što uz valutnu

klauzulu nije predviđen neki mehanizam zaštite primatelja rizika od posljedica prekomjernog povećanja CHF u odnosu na kunu (primjerice obvezna revalorizacija pod uvjetom da do takve situacije dođe) u konačnici dovele do toga da je tužiteljeva obveza, zbog ugovaranja takve manjkave valutne klauzule bila neodrediva u trenutku sklapanja tih ugovora. Slijedom toga da je ta ugovorna obveza ništetna.

2.2. Iz odredaba Općih uvjeta ugovora o leasingu prvostupanjski sud zaključuje da bi davatelj leasinga svojom jednostranom odlukom mogao mijenjati način obračuna ugovornih kamata što nije u skladu s pravnom prirodom ugovornih obveznopравnih odnosa koji nastaju suglasnošću volja ugovornih stranaka i u očitoj je protivnosti s osnovnim načelom ravnopravnosti sudionika u obveznom odnosu propisanim odredbom članka 3. Zakona obveznim odnosima („Narodne novine“ broj 35/05 i dr.). Navedena neravnopravnost stranaka u njihovim pravima i obvezama proizlazi iz činjenice da davatelj leasinga može mijenjati ugovornu odredbu bez ikakvog obrazloženja i navođenja određenih kriterija i parametara, a da druga ugovorna strana to mora prihvatiti.

2.2.1. Smatra da je navedena odredba Općih uvjeta u suprotnosti s načelom savjesnosti i poštenja propisanim odredbom članka 4. Zakona o obveznim odnosima. Također, da predstavlja nedopušteno ponašanje davatelja leasinga, u smislu odredbe članka 10. stavka 3. tog Zakona, jer se ugovaranjem takve odredbe otežava ispunjenje tužiteljeve obveze koji ne može, u trenutku sklapanja ugovora niti kasnije, u izvršavanju ugovorne obveze pretpostaviti koji će iznos platiti.

2.2.2. Pozivajući se na odredbu članka 296. Zakona o obveznim odnosima, prvostupanjski sud smatra da takav način promjene visine kamatne stope kao bitnog elementa tih ugovora odnosno cijene ne zadovoljava zahtjev određenosti i odredivosti činidbe u smislu odredbe članka 269. stavka 2., članka 271. i članka 272. Zakona o obveznim odnosima.

2.2.3. Prvostupanjski sud navodi da tuženik ne spori da je njegov pravni prednik tijekom postojanja obveze iz predmetnih ugovora jednostranim odlukama mijenjao visinu kamatne stope, a sve temeljem ništetnih odredaba. Dakle, da je tuženikov pravni prednik neopravdanim povećavanjem kamate naplatio više nego što je ona prema parametrima iz tih ugovora trebala biti naplaćena te da je takvim nepoštenim postupanjem neosnovano stekao razliku između ugovorene i stvarno obračunate kamatne stope.

2.3. Uzimajući u obzir citirane odredbe Zakona o obveznim odnosima te tumačeći ih u duhu prava Europske unije, njene pravne stečevine, prvostupanjski sud zaključuje da je tuženikov pravni prednik ugovaranjem mijenjanja marže jednostranom odlukom postupao nepošteno te tužitelja doveo u neravnopravan položaj budući da je saslušani zakonski zastupnik iskazao da mu tuženik odredbe tih ugovora koje je sastavio nije tumačio.

2.3.1. Stoga prvostupanjski sud smatra da su te ugovorne obveze ništetne te da je tuženik kao pravni sljednik, primjenom odredaba članka 1111. stavka 1. i članka 1115. Zakona o obveznim odnosima, dužan vratiti tužitelju sve što je stekao

temeljem takvih ugovora odnosno ništetnih odredbi te zatezne kamate od dana stjecanja budući da je tuženik od dana kad je primio isplatu nepošten i nesavjestan. Poziva se na sudsku praksu ovog suda i to odluke poslovni broj: PŽ-1556/2018-2 od 24. srpnja 2020., PŽ-6691/19-2 od 28. travnja 2021., PŽ-5087/17-2 od 23. srpnja 2020. prema kojima je takva ugovorna odredba ništetna i u nepotrošačkim ugovorima. Što se tiče zastare poziva se na pravno shvaćanje Vrhovnog suda Republike Hrvatske doneseno na sjednici Građanskog odjela Su-Iv-47/2020.

2.4. O osnovanosti visine tužbenog zahtjeva prvostupanjski sud je zaključio iz vještačkog nalaza Andrije Ilakovca u kojem je utvrđena razlika između stvarno obračunate kamate i kamate kolika je trebala biti u slučaju da su parametri bili nepromjenjivi.

2.5. S druge strane, prvostupanjski sud smatra da je osnovan zahtjev za isplatu neosnovano plaćenih troškova opomena koje je tuženik obračunao u svojim računima temeljem njegovih jednostrano donesenih Odluka o naknadi, a na koju visinu obveze tužitelj nije mogao utjecati. Pritom, da je tuženik priznao činjenicu da opomene nije niti slao, nego da je slao samo račune s troškom opomene.

2.5.1. Nadalje, prvostupanjski sud navodi da pravo tražiti troškove opomene imaju odvjetnici po Tbr. 33. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika („Narodne novine“ broj 142/12 i dr.) te da takvo pravo temeljem svojih odluka nema davatelj leasinga.

2.5.2. Stoga da je tuženik, bez pravne osnove i znajući da opomene nije niti poslao, obračunao tužitelju trošak opomena, koje je tužitelj platio. Slijedom toga da tužitelj ima pravo od tuženika, na temelju stjecanja bez osnove, tražiti u cijelosti iznos plaćenih opomena sa zateznim kamatama od plaćanja do isplate jer je tuženik nepošteni stjecatelj.

3. Tuženik je protiv presude pravovremeno podnio žalbu zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka, pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava. U žalbi ističe da je prvostupanjski sud počinio bitnu povredu odredbe članka 354. stavka 2. točke 11. Zakona o parničnom postupku.

3.1. Naglašava da se u pobijanoj presudi ne navodi koja odredba tuženikovih općih uvjeta bi se mogla smatrati otegotnom za tužitelja odnosno koja bi omogućila tuženiku donošenje jednostranih odluka. Također, ukazuje da u pobijanoj presudi nema razloga o tome jesu li odredbe koje su utvrđene ništetnima uopće sadržane u tuženikovim općim uvjetima svih ugovora o leasingu odnosno pod brojevima kako je to označeno u pobijanoj presudi pri čemu posebno, u tom smislu, problematizira Ugovor broj 5.

3.2. Navodi da je izreka pobijane presude kojom je utvrđena ništetnost valutne klauzule, protivna shvaćanju prvostupanjskog suda izraženom u obrazloženju pobijane presude da valutna klauzula sama po sebi nije pravno nedopuštena. Isto tako da su nejasni razlozi pobijane presude da bi u trgovačkom ugovoru morao biti

ugrađen zaštitni mehanizam s obzirom na to da je valutna klauzula u ugovorima odrediv kriterij.

3.2.1. Poziva se na odredbu članka 22. Zakona o obveznim odnosima koja propisuje mogućnost ugovaranja primjene valutne klauzule čija je svrha zaštita vrijednosti činidaba ugovornih stranaka od promjena koje mogu nastati od trenutka sklapanja do trenutka ispunjenja ugovora, u smislu odredbe članka 7. navedenog Zakona, te posljedično tome i od nastanka štete za jednu od ugovornih stranaka. Navodi da ugovorne stranke ugovaranjem valutne klauzule svjesno preuzimaju jednaki valutni rizik i izražavaju volju da se njihova prava i obveze mijenjanju ovisno o kretanjima na financijskom tržištu odnosno povećanju/smanjenju vrijednosti strane valute prema domaćoj valuti. Osim toga, da se opravdanost ugovaranja valutne klauzule ne može promatrati nakon isteka ugovora smatrajući da bi na taj način došlo do ozbiljnog ugrožavanja pravne sigurnosti i temeljne funkcije valutne klauzule.

3.2.2. Ističe da je tužitelj trgovačko društvo slijedom čega da se na njega ne primjenjuju odredbe zakonskih propisa o zaštiti potrošača pri čemu se u tom pogledu poziva na presudu ovog suda poslovni broj PŽ-3469/2015 od 7. studenog 2018. Također, ukazuje da je tužitelj prilikom sklapanja navedenih ugovora bio dužan postupati s pažnjom dobrog gospodarstvenika, a što predstavlja puno viši standard pažnje od one koja se zahtijeva od potrošača odnosno osoba koje sklapaju ugovor izvan svoje profesionalne djelatnosti. Štoviše, da je valutna klauzula ugovorena slobodnim izrazom volje ugovornih stranaka koje su se pridržavale navedene klauzule i ispunjavale obveze tijekom trajanja ugovornog odnosa. S druge strane, navodi da (tuženik) nije mogao izvjesno i sigurno predvidjeti promjene tečaja valute (CHF) niti na njih ikako utjecati.

3.2.3. Stoga da se prvostupanjski sud pogrešno poziva na navodnu neravnotežu u odnosima i obvezama ugovornih strana te na njegovu (tuženikovu) jednostranost i svojevoljnost.

3.3. U odnosu na razloge pobijane presude, koji se tiču valjanosti odnosno ništetnosti odredbe o promjenjivoj kamatnoj stopi, naglašava da se radi o trgovačkim ugovorima te da je tužitelj bio dužan postupati pažnjom dobrog gospodarstvenika, a što je veći standard dužne pažnje od one koja se zahtijeva od potrošača. Štoviše, da kod sklapanja ugovora s promjenjivom kamatnom stopom postoji određen kamatni rizik zbog promjene kamatnih stopa na tržištu. Pritom, da ni tužitelj niti tuženik nisu moglo znati koliko će iznositi visina kamatne stope, ali da je ona bila odrediva pomoću parametara.

3.3.1 Navodi da je tužitelj uplaćivao mjesečne naknade za leasing bez prigovora i prijedloga za izmjenom navedenih ugovora, slijedom čega smatra da je prešutno pristao na izmijenjene uvjete tih ugovora. S tim u vezi, da je u spis dostavio dokumentaciju-interne pravilnike iz kojih je vidljivo da su se kamatne stope mijenjale sukladno politici kamatnih stopa i promjenama u troškovima izvora financiranja.

3.3.2. Slijedom toga da je pogrešan zaključak prvostupanjskog suda o neravnopravnosti stranaka.

3.4. Što se tiče dijela presude vezanog uz ništetnost odredaba o naplati troškova opomena ističe da prvostupanjski sud nije naveo na koji način je (tuženik) priznao da nije slao opomene nego samo račune s troškom opomene. Navodi da su pravni temelj za naplatu opomena bili navedeni ugovori o leasingu, a ne tuženikova Odluka o naknadi kako to navodi prvostupanjski sud. Dakle, da su ugovorne strane suglasno i slobodno izrazile volju te pristale na primjenu navedene odredbe. Naglašava da ne postoji propis kojim je zabranjena naplata opomena u slučaju kašnjenja s uplatom, ukazuje na odredbu članka 13. stavka 1. Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi te da je u tom pogledu drugačiji režim u pogledu opomena i trgovačkim odnosima od onih u potrošačkim ugovorima.

3.4.1. Isto tako da zbroj iznosa naplaćenih opomena, naveden u točki II. izreke pobijane presude, nije 3.101,50 EUR, već 2.962,12 EUR, slijedom čega da je prvostupanjski sud prekoračio tužbeni zahtjev odnosno počinio bitnu povredu odredbe članka 354. stavka 2. točke 12. Zakona o parničnom postupku.

3.5. Konačno, smatra da je prvostupanjski sud pogrešno primijenio materijalno pravo odlučujući o zahtjevima za isplatu zatezних kamata, ističući da je tuženik bio pošten do trenutka podnošenja tužbe, te za naknadu troškova parničnog postupka. Predlaže preinačiti pobijanu presudu podredno je ukinuti i predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovan postupak. Zahtijeva naknadu troškova žalbenog postupka u iznosu od 393,57 EUR.

4. Žalba je djelomično osnovana.

5. Ovaj sud je ispitao pobijanu presudu na temelju odredaba članka 365. stavaka 1. i 2. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“ broj: 148/11-pročišćeni tekst, 25/13, 70/19 i 80/22; u daljnjem tekstu: ZPP), u granicama razloga navedenih u žalbi i pazeći po službenoj dužnosti na bitne povrede odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavka 2. točaka 2., 4., 8., 9., 11., 13. i 14. ZPP-a te na pravilnu primjenu materijalnog prava.

6. Predmet spora su tužbeni zahtjevi za:

a) utvrđenje ništetnosti odredaba Ugovora 1, Ugovora 2, Ugovora 3, Ugovora 4 i Ugovora 5 i to točaka 19.2., 20.1., 20.2., 21.1. (točka 1. obrazloženja ove odluke) koje se odnose na:

- promjenjivu (ugovornu) kamatnu stopu
  - valutnu klauzulu i
  - naknade za obračun, obradu tražbine i za opomene
- te da iste ne proizvode nikakve pravne učinke za stranke

b) isplatu iznosa od 1.567,99 EUR s osnove preplaćenih ugovornih kamata te zatezne kamate na pojedinačno određene iznose

c) isplatu iznosa od 3.101,50 EUR s osnove neosnovano naplaćenih opomena te zatezne kamate na pojedinačno određene iznose.

7. Načelno se ističe da odredba o promjenjivoj ugovornoj kamati predstavlja valjanu ugovornu odredbu na temelju koje se kamatna stopa mijenja ovisno o ugovorenim, najčešće, financijskim i ekonomskim kriterijima. Pritom, navedeni kriteriji

moraju biti određeni i mjerljivi kako bi se sudionicima obveznopравnih odnosa omogućilo da im, u slučaju promjene vrijednosti tih kriterija, u duhu načela obveznog prava, bude unaprijed poznata visina novčane obveze. Dakle, ugovorna odredba o promjenjivoj ugovornoj kamatnoj stopi treba biti razumljiva tako da dužniku bude jasno na temelju kojih kriterija se ona izračunava te kakav je odnos između navedene odredbe i drugih odredaba o kojima ovisi visina dužnikove obveze, a sve s ciljem da se mogu predvidjeti i procijeniti ekonomske posljedice koje iz toga proizlaze. S tim u vezi:

- odredbom članka 269. stavka 2. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine“ broj 35/05 i 41/08; u daljnjem tekstu: ZOO) propisano je da činidba mora biti moguća, dopuštena i određena, odnosno određiva,
- odredbom članka 270. stavkom 1. ZOO-a propisano je da je ugovor ništetan kad je činidba nemoguća, nedopuštena, neodređena ili neodrediva,
- odredbom članka 271. ZOO-a propisano je da je činidba nedopuštena ako je protivna Ustavu Republike Hrvatske, prisilnim propisima ili moralu društva te
- odredbom članka 272. stavka 1. ZOO-a propisano je da je činidba određiva ako ugovor sadrži podatke s pomoću kojih se može odrediti ili su strane ostavile trećoj osobi da ju odredi.

7.1. Prema točki 21.1. predmetnih ugovora (točka 1. obrazloženja ove odluke), kriterij za promjenu visine kamatne stope su „uvjeti refinanciranja na tržištu“.

7.1.1. Takva ugovorna odredba sama po sebi je paušalna i neprecizna te, protivno tuženikovim žalbenim navodima, ne zadovoljava zahtjev određenosti i odredivosti činidbe u smislu citiranih odredaba članka 269. stavka 2., članka 271. i članka 272. stavka 2. ZOO-a. Napominje se da je riječ o ugovornoj odredbi koja je sadržana u tuženikovim općim uvjetima. Odredbama članka 295. stavaka 1. i 2. ZOO-a propisano je:

(1) Opći uvjeti ugovora su ugovorne odredbe sastavljene za veći broj ugovora koje jedna ugovorna strana (sastavljač) prije ili u trenutku sklapanja ugovora predlaže drugoj ugovornoj strani, bilo da su sadržani u formularnom (tipskom) ugovoru, bilo da se na njih ugovor poziva.

(2) Opći uvjeti ugovora dopunjuju posebne pogodbe utvrđene među ugovarateljima u istom ugovoru, i u pravilu obvezuju kao i ove.

7.1.2. Tuženikov predmet poslovanja u vrijeme sklapanja predmetnih ugovora bio je, između ostalih, financijsko davanje u zakup (leasing) i kreditiranje (uključujući potrošačke kredite, hipotekarne kredite i financiranje komercijalnih poslova). U tom pogledu, tuženik je bio dužan postupati s pažnjom dobrog stručnjaka na način da odredbe sadržane u njegovim općim uvjetima budu u skladu s pravilima struke slijedom čega je promašen tuženikov pokušaj da teret svojeg propuštanja u primjeni odgovarajućeg stupnja pažnje prebaci na tužitelja.

7.1.3. Nadalje, ističe se da tuženikova dokumentacija (list 726.-739. spisa), na koju se poziva u žalbi, su naputci o promjeni kamatnih stopa kod leasing ugovora od 31. prosinca 2010. i od 9. siječnja 2013. Prije svega, radi se o tuženikovim internim i jednostranim ispravama u kojima je objavljena njegova politika kamatnih stopa.

Dakle, radi se o ispravama koje nisu posljedica suglasnosti volja ugovornih stranaka slijedom čega se ne mogu primjenjivati na obveznopravni odnos između stranaka. Prihvatanje suprotnog pravnog shvaćanja bilo bi u očitoj protivnosti s pravnom prirodom (ugovornih) obveznopravnih odnosa i načelom ravnopravnosti ugovornih stranaka. Osim toga, radi se o ispravama koje datiraju od 31. prosinca 2010. i 9. siječnja 2013. odnosno nakon što su sklopljeni predmetni ugovori (od 22. kolovoza 2006. do 21. svibnja 2008.) zbog čega i po toj osnovi nisu pravno relevantne za prava i obveze stranaka.

7.1.4. Činjenica da je tužitelj plaćao mjesečne naknade za leasing te da nije podnio prijedlog za izmjenom tih ugovora nije od utjecaja zaključak o ništetnosti navedene odredbe imajući u vidu odredbu članka 324. stavka 2. ZOO-a. Iz navedene odredbe proizlazi da se ništetnost ne može isticati ako je uzrok ništetnosti bila zabrana manjeg značenja, a ugovor u cijelosti ispunjen. Prema shvaćanju ovog suda odredba o (promjenjivoj) ugovornoj kamatnoj stopi ne predstavlja zabranu manjeg značenja budući da su ugovorne kamate, zapravo, cijena za korištenje tuđim novčanim ili materijalnim sredstvima.

7.1.5. Stoga se zaključuje da je tužiteljeva činidba glede promjenjive kamatne stope, sadržana u točki 21.1. predmetnih ugovora, neodređena i neodrediva. Slijedom toga je, imajući u vidu pravne posljedice propisane odredbom članka 270. stavkom 1. ZOO-a, ništetna.

7.2. Posljedično tome, što se tiče zahtjeva za povrat preplaćenih iznosa s osnove promjenjive kamatne stope ističe se da se na odgovarajući način može primijeniti odredba članka 323. stavka 1. ZOO-a. Tom odredbom je propisano da je u slučaju ništetnosti ugovora svaka ugovorna strana dužna vratiti drugoj sve ono što je primila na temelju takva ugovora, a ako to nije moguće, ili ako se narav onoga što je ispunjeno protiv vraćanju, ima se dati odgovarajuća naknada u novcu, prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke, ako zakon što drugo ne određuje.

7.2.1. S obzirom na to da je odredba o promjenjivoj kamatna stopa utvrđena ništetnom to je osnovan zahtjev za povrat preplaćenih iznosa po toj osnovi.

8. Što se tiče žalbe kojom se osporava pravilnost i zakonitost pobijane presude u dijelu kojim je odlučeno o ništetnosti valutne klauzule naglašava se da je odredbom članka 21. ZOO-a propisano da kad obveza ima za činidbu iznos novca, dužnik je dužan isplatiti onaj broj novčanih jedinica na koji obveza glasi, osim kad zakon određuje što drugo. Citiranom odredbom uspostavljeno je načelo monetarnog nominalizma prema kojem je dužnik dužan platiti vjerovniku onaj broj novčanih jedinica na koje obveza glasi. Drugim riječima, na visinu dužnikove novčane obveze ne utječe činjenica promjene vrijednosti novca nakon sklapanja ugovora.

8.1. S druge strane, prema načelu valorizma, u slučaju promjene vrijednosti novca nakon sklapanja ugovora dolazi do promjene visine novčanog iznosa koji je objekt novčane obveze. Svrha valorizacije jest osiguranje jednake vrijednosti činidaba u obveznopravnom odnosu pri čemu odstupanje od načela monetarnog

nominalizma, u skladu s odredbom članka 21. ZOO-a, mora biti propisano zakonom. U tom smislu, sudionici obveznopравnih odnosa mogu ugovarati zaštitne klauzule- valutna i zlatna klauzula (članak 22. ZOO-a), indeksna klauzula (članak 23. ZOO-a) i klizna skala (članak 24. ZOO-a). Takav način ugovaranja posebice je u praktičnoj primjeni kod ugovora u kojima između sklapanja pravnog posla i ispunjenja obveza koje proizlaze iz tog pravnog posla ima proteći dulje vremensko razdoblje (ugovor o srednjoročnom i dugoročnom kreditu, ugovora o izvođenju investicijskih radova).

8.1.1. Dakle, jedan od načina zaštite jednake vrijednosti međusobnih davanja odnosno činidaba je valutna klauzula. Odredbama članka 22. ZOO-a propisano je:

(1) Dopuštena je odredba ugovora prema kojoj se vrijednost ugovorne obveze u valuti Republike Hrvatske izračunava na temelju cijene zlata ili tečaja valute Republike Hrvatske u odnosu prema stranoj valuti.

(2) U tom slučaju, ako strane nisu ugovorile drugi tečaj, obveza se ispunjava u valuti Republike Hrvatske prema prodajnom tečaju koji objavi devizna burza, odnosno Hrvatska narodna banka i koji vrijedi na dan dospelosti, odnosno, po zahtjevu vjerovnika, na dan plaćanja.

(3) Ako novčana obveza protivno zakonu glasi na plaćanje u zlatu ili stranoj valuti, njezino se ispunjenje može zahtijevati samo u valuti Republike Hrvatske prema prodajnom tečaju koji objavi devizna burza, odnosno Hrvatska narodna banka i koji vrijedi na dan dospelosti, odnosno, po zahtjevu vjerovnika, na dan plaćanja.

(4) Odredbe ovoga Zakona o kamatama primjenjuju se na novčanu obvezu neovisno o valuti u kojoj je izražena.

8.1.2. Ugovaranjem valutne klauzule ugovorne stranke otklanjaju mogućnost da promjena vrijednosti domaće valute, odnosno njezina deprecijacija ili aprecijacija, naruši jednakost uzajamnih davanja. Smisao valutne klauzule je očuvati realnu vrijednost ispunjene vjerovnikove činidbe kako bi dužnikova protučinidba o dospijeću imala istu vrijednost kao i vjerovnikova činidba u vrijeme njezina ispunjenja. Dakle, njezin cilj nije omogućiti vjerovniku da po dospijeću dužnikove protučinidbe ostvari uvećanu vrijednost u odnosu na vrijednost njegove (vjerovnikove) ispunjene činidbe.

8.1.3. Također, valutnu klauzulu mogu pod jednakim uvjetima ugovoriti svi subjekti ugovornog prava (fizičke i pravne osobe) pri čemu hoće li biti ugovorena ovisi o slobodnoj volji obiju ugovornih strana odnosno radi se o odredbi koja je po svojoj pravnoj prirodi dispozitivna. Drugim riječima, jedna ugovorna stranka ne može drugoj ugovornoj stranci nametnuti ugovaranje to jest primjenu valutne klauzule u njihovom obveznopравnom odnosu.

8.2. Dakle, odredba o valutnoj klauzuli je dopuštena ugovorna odredba u pravnom poretku Republike Hrvatske slijedom čega nije ništetna.

8.3. S tim u vezi, ugovorne stranke moraju biti svjesne da ugovaranjem valutne klauzule preuzimaju valutni rizik. Valutni rizik se može, primjerice, ostvariti kada se „slabija“ valuta (kuna) veže uz „jaču“ valutu (švicarski franak), a kada dođe do aprecijacije „jače“ valute. Naime, općepoznate su imovinskopравne posljedice koje su za dužnike nastale uslijed turbulentnih ekonomskih i monetarnih kretanja u

razdoblju od 2004. do 2008. godine kada je došlo do snažne aprecijacije valute CHF. Stoga su vjerovnici novčanih tražbina, u ugovorima u kojima je u tom razdoblju bila ugovarana valutna klauzula u CHF, primali dužnikovo ispunjenje u značajno većem broju novčanih jedinica.

8.4. Pravni poslovi u kojima je ugovorena valutna klauzula sadržavaju element aleatornosti, ali ostvarenje valutnog rizika ne bi smjelo rezultirati znatnim narušavanjem načela jednake vrijednosti ugovornih činidaba. U suprotnom, valutna klauzula se može pretvoriti u instrument kojim se prouzrokuje očigledna neravnopravnost u pravima i obvezama ugovornih stranaka pa čak i izrazita inferiornost jedne ugovorne stranke, a što je protivno svrsi i smislu valutne klauzule.

9. Međutim, osnovani su tuženikovi žalbeni kojima se dovodi u pitanje primjena odredaba zakonskih propisa o zaštiti potrošača na tužitelja.

9.1. Iz odredaba članka 502.a stavka 1. i članka 502.c Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“ broj 148/11-pročišćeni tekst i 25/13; u daljnjem tekstu: ZPP/13) s jedne strane, te odredaba članka 106. stavka 1. i članka 118. Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ broj 41/14 i 110/15) s druge strane, proizlazi direktan učinak tužbe za zaštitu kolektivnih interesa i prava potrošača odnosno navedene odredbe obvezuju sudove da se u posebnim postupcima radi ostvarenja prava potrošača mogu pozvati na utvrđenja iz pravomoćne presude kojom je prihvaćen zahtjev postavljen u tužbi iz članka 502.a stavka 1. ZPP/13.

9.1.1. Presudom ovog suda poslovni broj PŽ-6632/17 od 14. lipnja 2018. potvrđena je presuda Trgovačkog suda u Zagrebu poslovni broj P-1401/12 od 4. srpnja 2013. u dijelu u kojem je utvrđeno:

- da su određene banke, u razdoblju od 1. siječnja 2004. do 31. prosinca 2008., povrijedile kolektivne interese i prava potrošača korisnika kredita zaključujući ugovore o kreditima koristeći u istima ništetne i nepoštene ugovorne odredbe u ugovorima o potrošačkom kreditiranju-ugovorima o kreditima na način da je ugovorena valuta uz koju je vezana glavnicu švicarski franak (CHF), a da prije zaključenja i u vrijeme zaključenja tih ugovora nisu kao trgovci potrošače u cijelosti informirali o svim potrebnim parametrima bitnim za donošenje valjane odluke utemeljene na potpunoj obavijesti, a tijekom pregovora i u svezi zaključenja predmetnih ugovora o kreditu, što je imalo za posljedicu neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih strana, pa su time banke postupale suprotno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ broj 96/13) i to člancima 81., 82. i 90., a od 7. kolovoza 2007. do 31. prosinca 2008. protivno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ broj: 79/07, 125/07, 75/09, 79/09, 89/09 i 133/09) i to člancima 96. i 97. te suprotno odredbama Zakona o obveznim odnosima;

pri čemu su presudom Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Rev-2221/18 od 3. rujna 2018., u tom dijelu, odbijene kao neosnovane revizije banaka i potvrđena navedena presuda ovog suda.

9.1.2. Tužitelj nije potrošač dok tuženik nije banka odnosno jedna od banaka u odnosu na koje su donesene navedene sudske odluke zbog čega se tužitelj ne može pozvati na utvrđenja iz tih sudskih odluka. Naime, u tom pogledu:

a) odredbom članka 3. točke 1. Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ broj 96/03) bilo je propisano da je potrošač svaka fizička osoba koja sklapa pravni posao na tržištu, u svrhe koje nisu namijenjene njegovom zanimanju niti njegovoj poslovnoj aktivnosti ili poduzetničkoj djelatnosti

b) odredbom članka 3. stavka 1. redak 1. Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ broj 79/07 i 125/07) bilo je propisano da je potrošač svaka fizička osoba koja sklapa pravni posao ili djeluje na tržištu u svrhe koje nisu namijenjene njegovoj poslovnoj djelatnosti niti obavljanju djelatnosti slobodnog zanimanja

c) odredbom članka 2.(b) Direktive vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima propisano je da je potrošač svaka fizička osoba koja u ugovorima obuhvaćenima tom direktivom nastupa za potrebe izvan okvira svojeg obrta, poduzeća i profesije.

9.2. Naime, tužitelj i tuženik su trgovačka društva dok su predmetni ugovori trgovački ugovori. S tim u vezi:

a) odredbom članka 1. stavka 1. Zakona o trgovačkim društvima („Narodne novine“ broj: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03 i 107/07; u daljnjem tekstu: ZTD) propisano je da je trgovac, ako ovim Zakonom nije drugačije određeno, pravna ili fizička osoba koja samostalno trajno obavlja gospodarsku djelatnost radi ostvarivanja dobiti proizvodnjom, prometom robe ili pružanjem usluga na tržištu.

b) odredbama članka 2. stavaka 1., 4. i 5. ZTD-a propisano je:

(1) Trgovačko društvo je pravna osoba čiji su osnivanje i ustroj određeni ovim Zakonom.

(4) Trgovačko društvo može se osnovati za obavljanje gospodarske ili bilo koje druge djelatnosti.

(5) Trgovačko društvo je trgovac, neovisno o tome obavlja li gospodarsku ili neku drugu djelatnost.

c) odredbama članka 14. ZOO-a propisano je:

(1) Odredbe ovoga Zakona što se odnose na ugovore primjenjuju se na sve vrste ugovora, osim ako za trgovačke ugovore nije izrijekom drukčije određeno.

(2) Trgovački ugovori, prema ovom Zakonu, jesu ugovori što ih sklapaju trgovci među sobom u obavljanju djelatnosti koje čine predmet poslovanja barem jednoga od njih ili su u vezi s obavljanjem tih djelatnosti.

(3) Odredbe ovoga Zakona koje se odnose na ugovore na odgovarajući se način primjenjuju i na druge pravne poslove.

9.2.1. Tužitelj je, prema njegovim tvrdnjama, navedene ugovore o financijskom leasingu sklopio radi nabavke motornih vozila, podmirio je tražbine prema tuženiku koje proizlaze iz predmetnih ugovora te je prenio motorna vozila u svoje vlasništvo. Tuženikov predmet poslovanja u vrijeme sklapanja predmetnih ugovora bio je, kao što je prethodno navedeno, financijsko davanje u zakup (leasing) i kreditiranje (uključujući potrošačke kredite, hipotekarne kredite i financiranje komercijalnih poslova).

9.2.2. Naglašava se da se po redovnom tijeku stvari od trgovačkih društava koja obavljaju gospodarsku djelatnost radi ostvarivanja dobiti, naspram potrošača, očekuje veći stupanj pozornosti prilikom sklapanja pravnih poslova. Naime, trgovci redovito sudjeluju u pravnom prometu u kojem svakodnevno obavljaju djelatnost(i) koje čine predmet njihovog poslovanja te stupaju u pravne odnose.

9.2.2.1. Pod tim se, naravno, ne podrazumijeva mogućnost predvidjeti međuvalutne odnose koji su od utjecaja na visinu obveze u pravnim odnosima u kojima je, kao u konkretnom slučaju, ugovorena valutna klauzula.

9.2.3. Međutim, u svakom slučaju ne može se smatrati da je primjenom valutne klauzule u predmetnim ugovorima, uslijed aprecijacije valute CHF, tužitelj došao u očigledno neravnopravan položaj naspram tuženika. Tužitelj u tom pogledu nije iznio relevantne tvrdnje niti predložio odnosno priložio dokaze iz kojih bi se moglo zaključiti o iznosu kojeg je, primjenom valutne klauzule, (pre)platio tuženiku odnosno u kojoj mjeri je došlo do narušavanja jednakosti uzajamnih davanja.

9.2.4. Pritom se napominje da su se ugovorne stranke neovisno o tome, posebno u situaciji turbulentnih ekonomskih i monetarnih kretanja, dužne pridržavati načela savjesnosti i poštenja propisanog odredbom članka 4. ZOO-a. Smisao navedenog načela, u okolnostima konkretnog slučaja odnosno kod snažne aprecijacije valute u ugovorima u kojima je ugovorena valutna klauzula, jest da ne dođe do pretjeranog bogaćenja s jedne strane odnosno znatnog osiromašenja s druge strane, a što u konačnici može dovesti u pitanje opstojnost samog pravnog posla.

10. Razlozi pobijane presude glede odluke o zahtjevu za utvrđenje ništetnosti odredbe točke 19.2. predmetnih ugovora te o zahtjevu za isplatu naplaćenih opomena nisu jasni niti dostatni. Navedena odredba se odnosi na tuženikovo pravo na naknadu za obračun, obradu tražbine i za opomene dok su u pobijanoj presudi navedeni razlozi samo u odnosu na tuženikove opomene. Stoga je prvostupanjski sud počinio bitnu povredu odredbe članka 354. stavka 2. točke 11. ZPP-a.

11. Ne prihvaćaju se žalbeni navodi kojima se osporava odluka o zateznim kamatama.

11.1. S obzirom na to da je odredba predmetnih ugovora o promjenjivoj kamatnoj stopi utvrđena ništetnom, to se glede prava na zatezne kamate ne primjenjuju odredbe o ispunjenju obveza, već odredbe obveznog prava o stjecanju bez osnove.

11.2. Odredbom članka 1115. ZOO-a propisano je kad se vraća ono što je stečeno bez osnove, moraju se vratiti plodovi i platiti zatezne kamate, i to, ako je stjecatelj nepošten od dana stjecanja, a inače od dana podnošenja zahtjeva.

11.3. Napominje se da ništetnost nastupa po samom zakonu odnosno od samog trenutka sklapanja pravnog posla kojim je ugovorena promjenjiva kamatna stopa. Drugim riječima, odluka o utvrđenju ništetnosti promjenjive kamatne stope ima

deklaratorno značenje. S druge strane tužitelj je, po osnovi promjenjive kamatne stope, preplatio tuženiku određene novčane iznose na koje nije imao pravo.

11.4. Stoga je tuženik, imajući u vidu i da ne navodi činjenice kojima bi osporio zaključak prvostupanjskog suda da je nepošteni stjecatelj, dužan vratiti sve ono što je primio na temelju navedene ništetne odredbe sa zateznim kamatama od trenutka kad je stekao preplaćene iznose.

12. Žalbenim navodima problematizira se jesu li odredbe, u odnosu na koje se zahtijeva utvrđenje ništetnosti, sadržane u predmetnim ugovorima posebno u Ugovoru broj 5. Tuženik nije isticao navedenu činjenicu tijekom postupka pred prvostupanjskim sudom zbog čega je ne može, u smislu odredbe članka 352. stavka 1. ZPP-a, isticati niti u žalbi.

13. Potpunosti radi, točni su žalbeni navodi da zbroj iznosa naplaćenih opomena u točki II. izreke pobijane presude iznosi 2.962,12 EUR, a ne 3.101,50 EUR. Napominje se da je navedeni dio presude već zahvaćen bitnom povredom odredbe članka 354. stavka 2. točke 11. ZPP-a te će prvostupanjski sud navedeno imati u vidu u daljnjem tijeku postupka.

14. Slijedom navedenog, na temelju odredbe članka 368. stavka 1. ZPP-a, odlučeno je kao u točki I. izreke ove presude, na temelju odredbe članka 373. točke 3. ZPP-a odlučeno je kao u točki II. izreke ove presude dok je na temelju odredbe članka 369. stavka 1. ZPP-a odlučeno kao u izreci rješenja.

14.1. U daljnjem tijeku postupka prvostupanjski sud će otkloniti postupovnoppravnu povredu na koju mu je ukazano u ovoj odluci. S tim u vezi će odlučiti o zahtjevu za utvrđenje ništetnosti točke 19.2. sadržane u predmetnim ugovorima i zahtjevu za isplatu (pre)plaćenih iznosa s osnove tuženikovih opomena. Budući da od odluka o navedenim zahtjevima ovisi i odluka o zahtjevima za naknadu troškova parničnog postupka prvostupanjski sud će odlučiti i o troškovima predmetnog postupka. Pritom će za navedene odluke navesti jasne i neproturječne razloge.

Zagreb, 20. rujna 2023.

Predsjednica vijeća
Jagoda Crnokrak

Broj zapisa: **9-3085e-2d014**

Kontrolni broj: **09e3d-d3978-1a973**

Ovaj dokument je u digitalnom obliku elektronički potpisan sljedećim certifikatom:
CN=Jagoda Crnokrak, O=VISOKI TRGOVAČKI SUD REPUBLIKE HRVATSKE, C=HR

Vjerodostojnost dokumenta možete provjeriti na sljedećoj web adresi:

<https://usluge.pravosudje.hr/provjera-vjerodostojnosti-dokumenta/>

unosom gore navedenog broja zapisa i kontrolnog broja dokumenta.

Provjeru možete napraviti i skeniranjem QR koda. Sustav će u oba slučaja prikazati izvornik ovog dokumenta.

Ukoliko je ovaj dokument identičan prikazanom izvorniku u digitalnom obliku, **Visoki trgovački sud Republike Hrvatske** potvrđuje vjerodostojnost dokumenta.